

Utbildnings- och
forskningsavdelningen
Peder Hofmann

Kulturdepartementet

Yttrande gällande En inkluderande kulturskola på egen grund (SOU 2016:69)

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm (KMH) har anmodats att svara på remiss rörande betänkandet *En inkluderande kulturskola på egen grund*, SOU 2016:69.

Kulturskolans verksamhet med mötesskapande mellan barn, ungdomar och konstnärliga uttryck är berikande. KMH har tidigare i flera sammanhang understrukt vikten av att på olika sätt skapa möjligheter till kreativa uttryckssätt och närhet till konstnärliga verksamheter.

Som Sveriges enda fristående musikhögskola (övriga ”musikhögskolor” är institutioner under olika universitet) ser KMH sin roll att ta ett nationellt ansvar för att utbilda och forska inom musik och musikpedagogik, och därmed även sörja för nästa generations konstnärer och lärare inom just musikområdet. Det är mot bakgrund av detta som detta yttrande vilar.

KMH:s synpunkter ska därmed inte viktas mot andra konstnärlig områden eller konstnärliga uttryck som ligger utanför KMH:s kärnverksamhet – det råder ingen konkurrens i den meningen – KMH:s synpunkter berör endast musikområdet.

KMH menar att betänkandet utgör en gedigen kartläggning, som tar avstamp i ett grannliga uppdrag. Att skapa en samlad bild och därmed utgångspunkter för förslag till en framtida kulturskola innebär utan tvekan att det måste spänna över många fält, vilket i sin tur kräver både djup och bred kunskap inom olika konstformer, pedagogiska modeller, regelverk och styrdokument för kommunal verksamhet samt kunskap om styrdokument/förutsättningar för högskoleutbildningar.

Mot bakgrund av detta menar KMH att betänkandet förvisso fyller en funktion, men att både resonemang och framför allt förslag till förändringar blandar ihop större visioner med detaljstyrda regelsystem vilket är olyckligt.

Nedan följer synpunkter direkt kopplade till olika textavsnitt ur betänkandet.

6.1 KMH ställer sig positiv till betänkandets resonemang om att bygga upp en infrastruktur för att uppnå en inkluderande kulturskola på egen grund.

6:2 KMH menar att om det ska finnas nationella mål, bör dessa utformas med tydligare målformuleringar än de som föreslås i betänkandet.

(Exempel: ”ge barn och unga möjlighet att lära, utöva och uppleva konstuttryck i första hand i grupp”. En målformulering som går in på

detaljnivå och beskriver vilket medel som ska användas för att målet ska uppnås; ”i första hand i grupp”).

KMH menar vidare att resonemanget gällande just gruppundervisning (s. 269), på ett annat plan är olyckligt i och med att det grovt förenklar forskningsläget och ger läsaren en felaktig uppfattning om att musikpedagogiska forskare enhälligt skulle rekommendera gruppundervisning framför enskild undervisning. Det finns flera studier som pekar åt annat håll¹. KMH anser här att utredaren framställer ett normerande undervisningssätt vilket är olyckligt.

6.6 KMH ställer sig positiv till utredarens förslag om bidrag till nationell spetskompetens. Med det höga söktryck KMH har till sina utbildningsprogram resulterar det i att antagna studenter besitter en mycket hög konstnärlig nivå. Detta gäller såväl antagna studenter inom konstnärliga utbildningsprogram som antagna studenter med konstnärlig kompetens i kombination med pedagogisk skicklighet inom ämneslärarprogrammen. Det är därmed bra att kulturskolan ges tydligt uppdrag att kunna möta de ungdomar som vill fördjupa sitt musikintresse på en mer avancerad nivå, där de kan ytterligare utveckla sina gestaltningmässiga och musikteoretiska kunskaper för att kunna konkurrera om en plats inom högre musikutbildning.

Även i detta avsnitt menar KMH att utredaren går in på en detaljnivå som man bör ifrågasätta. Att föreslå begrepp som ”konstnärligt nyskapande” är vanskligt att ha som begrepp för tilldelning av medel. Det bör i sådant fall vara betydligt mer konkret beskrivande (vad är ”nyskapande”?).

6.8 KMH delar i stort den analys betänkande målar upp gällande hur utbildningskedjan inom musikområdet kan liknas som en sluten kedja som inte förmår finna nya vägar till att hitta metoder och grepp för att attrahera barn och ungdomar från andra upptagningssektorer än de gängse.

KMH menar att den mest kvalitetssäkra metoden till att skapa möjlighet till att förändra denna bild, är att inom ramen för redan utfärdade examenstillstånd inom musikområdet, uppdra åt aktuella utbildningsanordnare att skapa profiler som är anpassade till kulturskolans verksamhet inom just musikområdet. Det är KMH:s övertygelse att för att verka som en god lärare och förebild inom musikområdet, krävs djup konstnärlig kompetens och därmed ett gediget hantverkskunnande i kombination med konstnärlig mognad, samt stabil pedagogisk grund och didaktisk medvetenhet.

För att kunna verka såväl i grundskolan, gymnasieskolan (inkl. estetiska program med musik) som kulturskolan menar KMH att rådande konstruktion

¹ Ex. Farnham & Burlington: Ashgate. Gaunt, H. (2010). One-to-one tuition in a conservatoire: The perceptions of instrumental and vocal students. *Psychology of Music*, 38, 178–208; Carey, G. & Grant, C. (2015). Teacher and student perspectives on one-to-one pedagogy: Practices and possibilities. *British Journal of Music Education*, 32 (1), 5–22.

av lärarutbildningarna i Sverige, redan utgör en god grund och en stabilitet som KMH och andra lärosäten med ämneslärarexamenstillstånd kan verka. Detta kräver dock att Utbildningsdepartementet justerar uppdraget till dessa lärosäten; något som KMH också framställt till Utbildningsdepartementet enligt KMH:s budgetunderlag 2017-2019.²

KMH stödjer därmed utredarens förslag att en anpassning av ämneslärarutbildningarna behövs för att bättre motsvara kommunernas behov av personal med kompetens för tjänstgöring i både skola och kulturskola. (6.8.2) Grundat på tidigare erfarenheter av liknande utbildning har KMH förmågan att genomföra en ämneslärarutbildning som med utgångspunkten i 2011 års examensförordning att kunna utbilda musklärare för grund- och gymnasieskola såväl som mot kulturskola.

Inom musikområdet ställer KMH sig dock negativ till förslaget med en yrkesexamen om 90 hp på grundnivå. (6.8.3) Med en sådan examen kommer inte examinerade personer att komma åt möjligheten att få en lärarlegitimation, och utbildningen kommer sannolikt därför skapa en återvändsgränd för möjliga karriärvägar för en musklärare. KMH tror även att detta förslag är onödigt krångligt och tidskrävande. Förslaget kräver rimligtvis ett inrättande i Högskoleförordningen av examen i sig, uppbyggande av nya program, begäran om examenstillstånd samt en tillståndsprövningsprocess av Universitetskanslersämbetet. En process som sannolikt kommer att ta många år i anspråk.

KMH vill också betona att KMH, tillsammans med de övriga statliga musikhögskolorna, i förarbetet till ny ämneslärarkonstruktion arbetade intensivt med att förklara för de då sakkunniga, de speciella förutsättningar som råder för att utbilda dugliga musklärare. De ska kunna hantera ett specifikt musikinstrument, de ska kunna arrangera, komponera, de ska kunna dirigera, m.m. Man kan inte se på ”musik” som vilket annat skolämne som helst, vilket då var aktuellt, utan som ett ämnesfält inom vilket rymmer en rad komponenter som alla måste finnas på plats.

KMH:s arbete resulterade i att det inom dagens lärarutbildning finns 3 ämnen som anses som extra viktiga (så kallade ämne 1). Dessa är Svenska, Samhällskunskap och Musik. Det är sannolikt unikt att vi i Sverige jämför musikundervisning med modersmålsundervisning. KMH menar att denna särställning är viktig att bevara.

En möjlig lösning för att underlätta vägen fram till att verka som musklärare inom kulturskolan skulle istället kunna vara att utveckla bra system för reell validering av konstnärlig kompetens. En person med god konstnärlig kompetens inom ett instrument och genre som inte är den gängse inom högre musikutbildning, har idag relativt svårt att hitta sin plats inom utbildningsvärlden. KMH menar att KMH tillsammans med andra högre musikutbildningsorganisatörer skulle kunna arbeta fram kvalitetssäkra

² Budgetunderlag för Kungl. Musikhögskolan i Stockholm 2017-2019. KMH:s dnr 16/8.

modeller för att validera sådana kompetenser visavi en konstnärlig kandidatexamen med dess lärandemål. KMH ser här en möjlighet, att utifrån sina egna erfarenheter inom redan existerade utbildningsprogram för folkmusiker från andra kulturer, kunna ta ansvar för att underlätta för personer med annan bakgrund än den gängse, kunna komma in i svensk utbildningsstruktur.

Om den ovannämnda möjligheten till en anpassning av musikleäro- utbildningen mot kulturskolan förverkligas, ser KMH att ytterligare åtgärder skulle behövas för att underlätta de konstnärligt utbildade eller annars musikaliskt kompetenta individernas väg fram till att verka som musikleärer inom kulturskolan. KMH ser en god möjlighet att därmed kunna utveckla ett system för att utöka den pedagogiska kompetensen hos de som redan har en hög konstnärlig kompetens även t.ex. genom musikererfarenhet i andra kulturer. Här ser KMH möjligheten för ett pedagogiskt påbyggnadsprogram, med mål att leda fram till en magisterexamen, alternativt masterexamen. Ett sådant program kan profileras att sikta mot kulturskolans verksamhetsområden inom musik. På så sätt skapas även möjlighet till att dels bryta upp den stängda utbildningskedjan som beskrivs i betänkandet, dels skapa möjligheter till studenterna med tidigare kandidatutbildning i musik att bli behöriga för både forskarutbildning samt underlätta vägen till en eventuell lärarexamen.

KMH ser fram emot en sådan modell där också KMH är beredda att ta ansvar för nationell samordning. KMH tror att detta skulle kunna gå relativt snabbt att få på plats, utan att för den skull ge vika på kvaliteten.

Kulturskolans funktion och framtid är av stor betydelse för samhällets utveckling. Det är därför mycket viktigt att den behandlas vederhäftigt och med omsorg för framtida generationer. KMH har goda förutsättningar att ta ansvar för de delar av kulturskolans verksamhetsområden som harmonierar med KMH:s uppdrag.

Beslut i detta ärende har i rektors ställe fattats av prorektor, professor Staffan Scheja, i närvaro av förvaltningschef Peter Liljenstolpe, efter föredragning av chefen för Utbildnings- och forskningsavdelningen Peder Hofmann. Studentrepresentant har haft möjlighet att yttra sig i ärendet.

Staffan Scheja

Peder Hofmann

Delges: samtliga prefekter och avdelningschefer samt personalorganisationer och studentrepresentanter vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm